

IBOR Dönüşümü
Türkiye Bankalar Birliği
Yerel Mevzuat ve Hukuk Alt Çalışma Grubu

2 Şubat 2021

Gündem

- 1 Sözleşmesel Yedek Faiz Hükümü ve Önemli Unsurları
- 2 Hukuki ve Pratik Açıdan Karşılaşılabilecek Sorunlar
- 3 Bankaların Sözleşmesel Yedek Faiz Hükümü Çalışmaları
- 4 Yurtdışı Çalışma Gruplarının Sözleşmesel Yedek Faiz Üzerine Tavsiyeleri

Sözleşmesel Yedek Faiz Hükmü ve Önemli Unsurları

Sözleşmesel Yedek Faiz Hükümü ve Önemli Unsurları

- IBOR geçiş stratejisi iki ana kola ayrılıyor;

Alternatif Referans Faiz Oranları İçeren Yeni Ürünler Sunmaya Hazır Olmak

- Örneğin USD LIBOR ürünler için SOFR ürünler hazırlamak. Bu noktada yumuşak bir geçişin temini için proaktif olmak, yeni ürün hazırlamak ve bu ürünlerin de ileride aynı şekilde benchmark oranının kesilmesi riskine maruz kalmaması adına fallback hükümlerini uygun bir şekilde düzenlemek önem arz ediyor.

Vadesi 2021 Sonrası Olan ve IBOR Atfı Olan Mevcut İşlemlerin Düzeltilmesi

- Yürürlükte olan ve vadesi 2021 sonrasına tekabül eden sözleşme ve işlemler açısından ise açık, tereddüte mahal vermeyecek bir geçiş stratejisi oluşturulmalı. İşleme, müşteri segmentine, sözleşme tipi ve hükümlerine göre geçiş stratejisi satış veya çıkış, yeniden fiyatlandırma (ilgili IBOR'dan alternatif referans faiz oranına geçiş ve uygun bir spread uyarlaması ile), mevcut fallback hükümünün tadili veya herhangi bir aksiyon alınmaması gibi unsurları içerebilir.

Nihai olarak da tüm şirketler/bankalar gerek yeni ürünler gerek legacy (mevcut) işlemler için fallback hükümlerini alıp takip etmeli ve bu hükümlerin faiz oranının kesilmesi halinde operasyon sistemleri tarafından da kullanılabilmesini/hayata geçirilebileceğini teyit etmelidir.

Sözleşmesel Yedek Faiz Hükümü ve Önemli Unsurları_devam

Hükümün Olmazsa Olmaz Unsurları

Tetikleyici Olay

- IBOR oranının sona erdiği an veya sözleşme kapsamında sona erdiği kabul edilecek anın tanımlanması
- LIBOR oranlarında olduğu gibi pre-cessation («ön kesilme») tanımı yapılmalı mı?

İkame Faiz Oranı

- Tetikleyici olayın gerçekleşmesiyle birlikte uygulanacak faiz oranının belirlenmesi
- İlgili kurumların kendi para birimleri için tavsiye edilen başlıca alternatif faiz oranları:

- **TLREF (Türk Lirası)**

- AONIA (Australian dollar)

- CORRA (Canadian dollar)

- €STR (euro)

- HONIA (Hong Kong dollar)

- SARON (Swiss franc)

- SOFR (US dollar)

- SONIA (sterling)

- TONA (yen)

Uyarılama

- İkame faiz oranının uygulanacağı yöntem belirlenecektir. Gecelik faiz oranının paranın zaman içerisindeki değerini yansıtmaması için uygun görülen «aylık ortalama» veya «ay sonu değeri» gibi yöntemler belirlenebilecektir.
- İkame faiz oranının, LIBOR ile yaklaşık oran farkı değerlendirilmeli ve ikame faiz oranına yüzdesel bir ekleme yapılması gerekir gerekmediği değerlendirilmelidir.

Sözleşmesel Yedek Faiz Hükümü ve Önemli Unsurları_devam

Sözleşmesel Yedek Faiz Hükümünü Düzenlerken Sözleşmede Dikkat Edilmesi Önem Arz Edebilecek Diğer Hükümler

Vade Tarihi	<i>Sözleşmenin vadesi IBOR sonlanmasından önce mi, sonra mı?</i>
Sözleşmenin Tadili	<i>Tek taraflı tadil hakkı var mı? Karşılıklı anlaşma zorunlu mu?</i>
Göstergenin Kullanım Amacı	<i>Faiz oranı olarak mı yer alıyor? Cezai amaçla mı uygulanacak?</i>
Mücbir Sebep	<i>IBOR oranının sonlanması mücbir sebep anlamına gelir mi?</i>
Uygulanacak Hukuk	<i>Uygulanacak hukuktan kaynaklı gözetilmesi gerekecek ek unsurlar var mı?</i>
Tarafların Konumu	<i>Bankaların sözleşmedeki konumuna göre yedek faizin belirlenmesiyle ilgili yapması gerekenler neler? Bu belirleme yapılırken hakları ve yükümlülükleri neler?</i>

Yedek Faiz Hükümü ve Önemli Unsurları

Gözetilmesi Gereken Diğer Hususlar

Kavram	Detayı
Netlik	Sözleşmenin dili yoruma açık olmamalı ve kesin anlamlar yüklemelidir. Ancak sektörel uygulamaların değişmesi ihtimaline binaen esnek bir dil tercih edilmesi istenebilir. Bu durumda dahi bu esnekliği olabildiğince sınırlı tutmak uygun bir yaklaşımdır.
Ürün, İşlem ve Sözleşme Sınıfları İçerisinde Tutarlılık	Yedek faiz hükümünün dili ve içeriği, başta yer aldığı sözleşmeyle ve bunun haricinde ilgili ürün, işlem ve sözleşme sınıfıyla uyumlu olması gerekir.
Uygulanabilir ve Makul Olma	Yedek faiz hükümü kolayca tespit edilebilecek bir oranı belirlemeli ve kolay bir uyarlama mekanizması içermelidir. Bununla birlikte muhtemel davaları ve hukuki riskleri düşürebilmek için makul bir madde yazılması gereklidir.
Unsurların Birbiriyle Uyumu	Yedek faiz hükümünün üç olmazsa olmazı olan «tetikleyici olay», «yeni gösterge» ve «uyarlama» hükümleri birbiriyle tutarlı olmalıdır.

Hukuki ve Pratik Açıdan Karşılaşılabilecek Sorunlar

Hukuki ve Pratik Açıdan Karşılaşılabilecek Sorunlar

Sözleşmesel Yedek Faiz Hükümü

Üç Aylık LIBOR (yıllık yüzdellik oran olarak belirtilmiştir), Amerikan Doları cinsinden mevduatlar için, Kâr(Ödeme) Dönemi'nin ilk gününden başlayarak üç aylık dönemde dikkate alınacak olan, ilgili Kâr(Ödeme) Dönemi için LIBOR Belirleme Tarihi'nde Reuters Ekranı LIBOR01 Sayfası'nda Londra saatiyle 11:00'de görünen oran anlamına gelir.

Bu oran Reuters Ekranı LIBOR01 Sayfası'nda görünmezse Üç Aylık LIBOR, Hesaplama Görevlisi tarafından seçilecek, Londra bankalararası pazarda faaliyet gösteren dört büyük bankanın, aynı pazarda faaliyet gösteren büyük bankalar için üç aylık dönemlerde Amerikan Doları cinsinden mevduatlara uyguladığı faiz üzerinden belirlenir.

Eğer bu şekilde en az iki bankadan bilgi alınabilirse, ilgili Kâr(Ödeme) Dönemi için Üç Aylık LIBOR, bu oranların aritmetik ortalaması olacaktır. Eğer ikiden az bankadan bilgi alınabilirse, Üç Aylık LIBOR, Hesaplama Görevlisi tarafından seçilecek olan, New York'ta faaliyet gösteren üç büyük banka tarafından sağlanacak oranların aritmetik ortalaması olacaktır.

Ancak, Hesaplama Görevlisi tarafından seçilen bankalardan üç taneden daha azı oran sağlarsa, ilgili Kâr(Ödeme) Dönemi için Üç Aylık LIBOR, bir önceki Kâr Dönemi için belirlenen LIBOR oranıyla aynı olacaktır.

- ▶ Yukarıda örnek olarak verilen yedek faiz hükümü mevcut fallback maddelerinin süregelen iki temel özelliğini yansıtmaktadır;
  - ▶ Madde referans oranların tamamen ortadan kalkmasını düzenlememekte,
  - ▶ Uygulanacak yedek faiz hükümü konusunda bir kesinlik barındırmamakta.
- ▶ Bu hüküm ayrıca bir uyarlama (benchmark spread adjustment) içermemektedir.

Hukuki ve Pratik Açısından Karşılaşılabilecek Sorunlar

REFERANS FAİZ ORANI DEĞİŞİKLİK SELALESİ (Benchmark Rate Replacement Waterfall)	Sorunlu Madde Akışı	Açıklama
	<p><i>Bu oran Reuters Ekranı LIBOR01 Sayfası'nda görünmezse...</i></p>	<p>Tetikleyici Olay 1: Tetikleyici olay tanımı yalnızca oranın Reuters ekranında görülmemesi olarak tanımlanmıştır ve «nihai sona erme» için kurumların yapacağı açıklamalar veya fiili olarak oran durdurmaları gibi durumlar dikkate alınmamıştır.</p>
	<p><i>...LIBOR, Hesaplama Görevlisi tarafından seçilecek, Londra bankalararası pazarda faaliyet gösteren dört büyük bankanın, aynı pazarda faaliyet gösteren büyük bankalar için üç aylık dönemlerde Amerikan Doları cinsinden mevduatlara uyguladığı faiz üzerinden belirlenir.</i></p>	<p>Referans Faiz Oranı Değişikliği 1: LIBOR'u ikame edecek faiz oranı için başka bankalardan bilgi alınması yöntemi öngörülmüştür. Özellikle LIBOR'un sona ermesi durumunda, farklı bankalardan LIBOR oranı sormak pratik olarak oldukça güç olacaktır. Dolayısıyla bu ikame faiz oranının uygulanabilirliği düşüktür.</p>
	<p><i>Eğer ikiden az bankadan bilgi alınabilirse...</i></p>	<p>Tetikleyici Olay 2: Hesaplama görevlisi Londra bankalararası piyasada faaliyet gösteren büyük bankalardan gerekli oranları alamamaktadır.</p>
	<p><i>Eğer bu şekilde en az iki bankadan bilgi alınabilirse, ilgili Kâr Dönemi için Üç Aylık LIBOR, bu oranların aritmetik ortalaması olacaktır. Eğer ikiden az bankadan bilgi alınabilirse, Üç Aylık LIBOR, Hesaplama Görevlisi tarafından seçilecek olan, New York'ta faaliyet gösteren üç büyük banka tarafından sağlanacak oranların aritmetik ortalaması olacaktır.</i></p>	<p>Referans Faiz Oranı Değişikliği 2: İlk ikame faiz oranıyla aynı şekilde, yine başka bankalardan bilgi alınması yöntemi öngörülmüştür. LIBOR'un sona ermesi durumunda bu alternatifin de uygulanabilirliği oldukça düşük olacaktır dolayısıyla referans faiz oranı değişiklik adımlarından bir sonrakine geçilmesi kaçınılmaz olacaktır.</p>
	<p><i>Ancak, Hesaplama Görevlisi tarafından seçilen bankalardan üç taneden daha azı oran sağlarsa...</i></p>	<p>Tetikleyici Olay 3: Hesaplama görevlisi New York'ta piyasada faaliyet gösteren üç büyük bankadan gerekli oranları alamamaktadır.</p>
	<p><i>Ancak, Hesaplama Görevlisi tarafından seçilen bankalardan üç taneden daha azı oran sağlarsa, ilgili Kâr Dönemi için Üç Aylık LIBOR, bir önceki Kâr Dönemi için belirlenen LIBOR oranıyla aynı olacaktır.</i></p>	<p>Referans Faiz Oranı Değişikliği 3: Uygulanmış olan bir önceki LIBOR oranının uygulanması, değişken faizli bir sözleşme/işlem veya ürünü sabit faizli hale getirecek ve seçilen oran ile ulaşılması amaçlanan finansal amaca ulaştırmayacaktır.</p>

Hukuki ve Pratik Açıdan Karşılaşılabilecek Sorunlar

Ürün Tipi	Sorunlu Madde Kısmı	Açıklama ve Doğabilecek Zorluklar
Çift Taraflı Ticari Krediler	<i>Eğer LIBOR oranının yayınlanması Bloomberg LP tarafından durdurulursa uygulanacak oran, Kredi Veren'in Bloomberg LP'nin kaynaklarına benzer göreceği kaynaklardan edineceği bilgiler doğrultusunda, tek taraflı olarak Kredi Veren tarafından iyi niyet çerçevesinde belirlenir.</i>	Sözleşmede ilgili tarafın, farklı kaynaklardan LIBOR oranı edinmesi usulü belirlenmiştir. Ancak oranın tamamen sona ermesi halinde bu şekilde bir belirlemenin yapılması mümkün olmayacak ve faiz belirlenmesi sözleşme tahtında imkansız hale gelecektir.
Sendikasyon Kredileri	<i>Herhangi bir LIBOR Oranı'nın belirlenmemesi halinde, herhangi bir LIBOR Oranlı Kredi için kullanım, dönüştürme veya devam ettirme talebi, Alternatif Oranlı Kredi için talebe dönüştürülmüş sayılacaktır.</i>	Sözleşmedeki «Alternatif Oranlı Kredi» tanımına göre net olup olmadığı belirsiz olan bir hükümdür. Agent tarafından bir LIBOR oranına ulaşılamıyorsa tüm mevcut borçlanmalar için oranın alternatif bir orana geçilmiş sayılacağı belirtilmektedir. Ayrıca, «Alternatif Oran» tanımının sözleşmede LIBOR'u ikame edecek oran göz önüne alınarak tanımlanmamış olması mümkündür. Bu durumda yeni uygulanacak oran, taraflardan birisi için olumsuz sonuçlara yol açabilir ve uyuşmazlık riskini gündeme getirebilir.
Konut Kredisi*	<i>Oran'a erişilememesi halinde Kredi Veren, karşılaştırılabilir bilgilere dayanarak yeni bir oran seçecektir.</i>	Kredi Veren'e tek taraflı geçiş yetkisi verilmiştir. Bu yetki her ne kadar oranın belirlenmesini kolaylaştırırsa da borçlu aleyhine sonuçlara ve uyuşmazlıklara yol açabilecektir. Öte yandan Türk hukuku açısından uygulanabilirliği ayrıca değerlendirilmelidir.

* Konut kredisinde Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'daki değişken faiz hükümlerine dikkat edilmelidir.

**Yurtdışı Çalışma
Gruplarının Sözleşmesel
Yedek Faiz Üzerine
Tavsiyeleri**

Yurtdışı Çalışma Gruplarının Sözleşmesel Yedek Faiz Üzerine Tavsiyeleri

Avrupa Birliği

- ▶ **6 Kasım 2019: EURIBOR kullanan nakit ürünler ve türev sözleşmeleri için yedek faiz hükmüne dair tavsiyeler:** Yayınlanan belgede genel tavsiyeler, türevlere dair tavsiyeler, tüketici işlemlerine dair tavsiyeler, mal ve para birimi farklılıkları ve bu tavsiyelerin zorunlu olmaması hususları dikkate alınmıştır.
- ▶ **23 Kasım 2020: ESTER oranını kullanan yedek faizlere dair tavsiyeler:** Yayınlanan belgede hesaplama yöntemleri, kullanılabilir alternatiflerin analizi, marj ayarlaması hususları dikkate alınmıştır.
- ▶ **23 Kasım 2020: EURIBOR yedek faiz hükümlerinin tetikleyici olaylarına dair tavsiyeler:** Yayınlanan belgede konuya genel bakış ve tetikleyici olay tanımlarına dair tavsiyeler dikkate alınmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri

- ▶ **25 Nisan 2019: Değişken Oranlı Senetlere Dair Tavsiyeler:** Yayınlanan belgede genel olarak değişken faizli senetlerdeki yedek faiz hükümleri, kesin sona erme tanımı ve ön sona erme tanımı üzerinden tetikleyici olaylar, muhtemel ikame faiz oranları, ikame faiz uyarlamaları, diğer uyumlu değişiklikler, kararlar ve tespitler ile genel görüşler dikkate alınmıştır.
- ▶ **25 Nisan 2019: Sendikasyon Kredilerine Dair Tavsiyeler:** Yayınlanan belgede sendikasyon kredileri için bütünlük (hardwired) yaklaşım ve tadil (amendment) yaklaşımları, kesin sona erme tanımı, ön sona erme tanımı ve erken uyarılma üzerinden tetikleyici olaylar, farklı yaklaşımlara dair muhtemel ikame faiz oranları ve bunların uyarlaması, diğer uyumlu değişiklikler, kararlar ve tespitler ile genel görüşler dikkate alınmıştır.
- ▶ **31 Mayıs 2019: Menkul Kıymetlere Dair Tavsiyeler:** Yayınlanan belgede genel olarak menkul kıymetlerdeki yedek faiz hükümleri, kesin sona erme tanımı ve ön sona erme tanımı üzerinden tetikleyici olaylar, muhtemel ikame faiz oranları, ikame faiz uyarlamaları, diğer uyumlu değişiklikler, kararlar ve tespitler ile genel görüşler dikkate alınmıştır.
- ▶ **27 Ağustos 2020: Çift Taraflı Ticari Kredilere Dair Tavsiyeler:** Yayınlanan belgede genel olarak çift taraflı ticari kredilerde yedek faiz hükümleri, bütünlük (hardwired) yaklaşım, tadil (amendment) yaklaşımı, hedge edilen kredi yaklaşımı, kesin sona erme tanımı, ön sona erme tanımı ve erken uyarılma üzerinden tetikleyici olaylar, farklı yaklaşımlara dair muhtemel ikame faiz oranları ve bunların uyarlaması, diğer uyumlu değişiklikler, kararlar ve tespitler ile genel görüşler dikkate alınmıştır.
- ▶ **15 Kasım 2019: Uyarlanabilir Oranlı Konut Kredilerine Dair Tavsiyeler:** Yayınlanan belgede uyarlanabilir oranlı konut kredilerinde yedek faiz hükümlerine dair genel açıklamalar, tetikleyici olaylar, ikame oranlar, marj ile genel görüşler dikkate alınmıştır.

Yasal Uyarı

Resmi mercilerin yönlendirme ve talimatlarıyla oluşturulan TBB Ulusal Çalışma Grubu (“UÇG”) ve alt çalışma gruplarının toplantıları sonucunda, TBB’ye ve UÇG’na danışmanlık hizmeti veren bağımsız firma tarafından, herhangi bir yönlendirme, öneri ve taahhüt içermeksizin, sadece üye bankalarımıza ve kamuoyuna, UÇG’nun konu hakkındaki faaliyetlerine ilişkin genel nitelikte bilgiler verilmesi ve bunların gerektiğinde resmi mercilerle paylaşılması amacıyla hazırlanmış olan sunumlardaki bilgi ve açıklamalar, konunun tamamını içermediği gibi, içerdikleri konularla ilgili danışmanlık veya tavsiye amacı da taşımamaktadır. Sunumlar sadece bilgilendirme amaçlı olarak yayınlanmakta olup, içeriklerine dair Birliğimizin ve danışmanlık hizmeti veren firmanın hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Birliğimizce, sunumlar içeriğindeki konulara ilişkin genel ya da özel nitelikte herhangi bir görüş beyan edilmemektedir. Sunumlarda yer alan bilgi ve açıklamalar Birliğimizin resmi görüşünü veya bu konularda alınmış ya da alınabilecek bir kararını yansıtmamaktadır. Yürürlükte olan rekabet hukuku kuralları çerçevesinde bütün teşebbüslerin ticari strateji ve kararlarını bağımsız bir şekilde belirlemeleri gerekmektedir. Sunumlarda yer alan hiçbir husus, bahse konu düzenlemelere aykırı şekilde yorumlanamaz. Birliğimizin bu metinlerde yer alan bilgileri güncelleme veya düzeltme yükümlülüğü bulunmamaktadır.